

NACRX0020MAV
prvotní identifikátor

Dne: 12.11.2015 Naše značka: NA- 3544-4/02-2015 Vyřizuje/tel.: Koblasa / 974 847 339

ZPRÁVA ZE ZAHRANIČNÍ PRACOVNÍ CESTY

MÍSTO: Budapešť (Maďarsko)

ÚČEL CESTY: Výzkum korporativních entit z období 1848–1918

ÚČASTNÍCI CESTY: Mgr. Pavel Koblasa

ZPRÁVU PODÁVÁ: Mgr. Pavel Koblasa

NAVŠTÍVENÉ INSTITUCE:

Magyar Országos Levéltár (Budapešť)
Országos Széchényi Könyvtár (Budapešť)

TRVÁNÍ CESTY: 7. října – 16. října 2015

DATUM VYHOTOVENÍ: 30. října 2015

SCHVALUJE: PhDr. Eva Drašarová, CSc., ředitelka Národního archivu

podepsáno elektronicky

TEXT ZPRÁVY ZE ZAHRANIČNÍ PRACOVNÍ CESTY

ČÁST VŠEOBECNÁ:

Služební cesta z projektu programu výzkumu a vývoje INTERPI (Ing. Miroslav Kunt).

Služební cesta probíhala bez komplikací, podle stanoveného plánu.

ČÁST ODBORNÁ:

V rámci služební cesty se účastník zaměřil v souladu se zadáním na výzkum týkající se přehledu a fungování ústředních úřadů někdejšího Uherského království v letech 1848–1918. Současně bylo přihlédnuto i ke struktuře výše uvedených institucí. Zejména pak šlo o sestavení celkového schématu s příslušnou terminologií v maďarštině, němčině, a o následné přeložení názvů úřadů do češtiny. Zároveň bylo nutné sledovat vývoj těchto úřadů z hlediska správy, jejich poslání a kompetencí.

Současně bylo nezbytné se speciálně zaměřit na otázku postavení Sedmihradského velkoknížectví (maďarsky *Erdélyi Nagyfejedelemség*, německy *Großfürstentum Siebenbürgen*, rumunsky *Marele Principat al Transilvaniei*), které se v letech 1849–1867 těšilo zvláštnímu postavení v rámci tehdejších Uher, což znamenalo mezi lety 1860–1867 i existenci vlastních, autonomních správních úřadů, nezávislých na centrální uherské vládě.

Podstatná část výzkumu byla věnována prostudování příslušné odborné literatury, schematismů a adresářů pro zalitavskou část Rakousko-uherské říše z let 1863–1918 (maďarsky *Magyarország tisztii cím- és névtára*), případně vybraných článků k dějinám správy, které se nacházejí v budapeštské Széchényiho zemské knihovně (*Országos Széchényi Könyvtár*).

Co se týče studia v Maďarském zemském archivu (*Magyar Országos Levéltár*), omezil se především na studium odpovídajících a dostupných archivních pomůcek k fondům týkajícím se úřadů ústřední povahy jako například Uherské královské předsednictvo vlády (*Magyar királyi miniszterelnökség*), Uherské královské ministerstvo vnitra (*Magyar királyi belügyi minisztérium*), Uherské královské ministerstvo financí (*Magyar királyi pénzügyi minisztérium*) či Uherské královské ministerstvo obchodu (*Magyar királyi kereskedelemügyi minisztérium*). S přihlédnutím k sedmihradské otázce jsou důležité rozmanité fondy sdružené pod označením Archivy sedmihradských ústředních úřadů (maďarsky *Erdélyi kormányhatóság levéltárai*), součástí například B szekció a F szekció.

Jak známo v letech 1849–1860 fungovalo jako samostatná korunní země rovněž Srbské vévodství a Temešský Banát (maďarsky *Szerb Vajdaság és Temesi Bánság*, německy *Woiwodschaft Serbien und Temeser Banat*, srbsky *Vojvodstvo Srbija i Tamiški Banat*) oddělené po uvedené období od Uherského království a řízené po tuto dobu přímo z Temešváru. Zásadní prameny k chodu tohoto celku se ovšem v budapeštských archivech nenacházejí. Totéž je nutné konstatovat i o pramenech k tzv. Vojenské hranici (maďarsky *A bánsági határőrvidék*, německy *Banater Militärgrenze*, srbsky *Banatska vojna krajina*, rumunsky *Granița militară bănățeană*), která existovala v Chorvatsku, Slavonii, Banátu a Sedmihradsku až do roku 1872, resp. 1881, než byla začleněna územně i administrativně do Uherského království. Příslušné fondy je nutné hledat na území Srbska a Rumunska. Taktéž četnější prameny k Chorvatsko-slavonskému království (maďarsky *Horvát-Szlavón Királyság*, německy *Königreich Kroatien und Slawonien*, chorvatsky *Kraljevina Hrvatska i Slavonija*), jež požívalo v letech 1868–1918 autonomního postavení v rámci Uher, jsou uloženy mimo maďarské archivy.